

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete del 2

Avancerad nivå

Bokhunden som anpassning för elever i åk F-3 med lässvårigheter inom svenska

En kvalitativ studie om bokhunden som anpassning

Författare: Zandra Åsenlund

Handledare: Sara Nittve

Examinator: Marie Nordmark

Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete inriktning svenska

Kurskod: PG3063

Poäng: 15hp

Examinationsdatum: 190830

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract:

Syftet med denna studie är att undersöka F-3 lärares svenskämnesdidaktiska uppfattningar om sina erfarenheter av bokhund som kompensatorisk anpassning för elever i läs- och skrivsvårigheter.

I bakgrunden presenteras bokhundens historia, bokhundens roll inom skolan samt hur dagens skola fungerar. Enligt den tidigare forskningen finns det inte tillräckligt med kunskap för att fastställa vilken påverkan bokhunden har på elevers läsutveckling. Dock har man sett att det finns många fördelar med bokhunden som anpassning och att den bidragit positivt gällande elevers välmående.

Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv, då kommunikation och samspel är viktiga faktorer i arbetet med bokhunden. Metodansatsen som används är av kvalitativt slag och semistruktureradeintervjuer är gjorda med sex svensklärare som undervisar med bokhunden som anpassning. Det empiriska materialet är analyserat med hjälp av innehållsanalys.

Resultaten visar att samtliga av studiens deltagare anser att elevernas läsförmåga förbättrats samt att läsflytet och läslusten ökat vid användandet av bokhunden. Deltagarna är mycket positiva till bokhunden som redskap för att stötta elever i lässvårigheter. Ingen av studiens deltagare har varit med om att anpassningen inte fungerat och tycker därför att den borde belysas mer. Förutom fördelarna som kan ses ur ett svenskdidaktiskt perspektiv, det vill säga att elevens läsflyt och automatisering förbättras finns det också många andra fördelar med anpassningen. En annan viktigt fördel med bokhunden är att den bidrar till att eleven får en positivare attityd, vilket i sin tur påverkar inställningen till andra ämnen samt skolan i allmänhet. Problematik som kan uppstå kring anpassningen tas också upp. Deltagarna säger att det största orosmomentet gällande bokhunden är okunskapen som finns.

Nyckelord:

Svenska, lågstadiet, lässvårigheter, anpassning, bokhund, sociokulturellt perspektiv.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund.....	2
2.1 Anpassningar.....	2
2.2 Lässtrategier.....	3
2.3 Bokhundens historia.....	4
2.4 Bokhunden som anpassning.....	5
2.5 Sammanfattning av bakgrunden.....	6
3 Syfte och frågeställningar.....	6
4 Sökprocess för urval av tidigare forskning.....	7
5 Tidigare forskning.....	8
5.1 Elevers läsvanor.....	8
5.2 Kunskap om bokhunden som anpassning.....	9
5.3 Användning av bokhunden som anpassning.....	9
5.4 Sammanfattning av den tidigare forskningen.....	12
6 Teoretiska perspektiv.....	12
6.1 Sociokulturellt perspektiv.....	12
7 Metod.....	13
7.1 Min förförståelse.....	13
7.2 Val av metod.....	14
7.3 Urval.....	15
7.4 Etiska överväganden.....	15
7.5 Genomförande.....	16
7.6 Databearbetning och analysmetod.....	16
7.7 Tillförlitlighet och giltighet.....	17
7.8 Beskrivning av deltagare.....	17
8 Resultat.....	18
8.1 Bokhundens utbildning.....	18
8.2 Bokhunden som anpassning.....	19
8.3 Vilka elever får möta bokhunden?.....	20
8.4 Mötet mellan bokhund och elev.....	20
8.5 Vilken påverkan har bokhunden på elevers läsutveckling?.....	21
8.6 De negativa aspekterna gällande bokhunden.....	21

8.7 Bokhundens positiva påverkan.....	22
8.8 Sammanfattning av resultatet.....	23
9 Diskussion	23
9.1 Metoddiskussion.....	23
9.2 Resultatdiskussion.....	25
10 Avslutande diskussion.....	27
11 Förslag till vidare forskning	27
12 Referenslista	28
Bilaga 1 – Informationsbrev.....	32
Bilaga 2 – Intervjufrågor om bokhunden	33

1 Inledning

Att ha en god läsförståelse är en viktig grund för att klara av skolan men också det verkliga livet eftersom det i dagens samhälle förväntas att man är läskunnig (Wengelin & Nilholm, 2013, s. 35). Sverige har deltagit i PISA undersökningar vid fem tillfällen, åren 2000, 2003, 2006, 2009 och 2012. I dessa undersökningar är läsning ett av huvudområdena och resultaten från undersökningarna visar att läsutvecklingen har försämrats genom åren (Skolverket, 2012, s. 133). Det är skolans skyldighet att ge alla elever en likvärdig utbildning. Varje elev är unik och därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla utan måste anpassas efter den enskilda elevens förutsättningar och behov (Skolverket, 2018, s. 8). I skollagen (2010:800) står det att alla elever har rätt till stöd och stimulans i sin utveckling samt att läraren ska ta hänsyn till alla elevers behov.

Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som har svårigheter med att nå målen (Skolverket, 2018, s. 8). Trots att detta framgår tydligt i läroplanen når många av dagens skolor inte upp till det som står skrivet. Resultatet från granskningar som Skolinspektionen har gjort visar att det finns brister i svenskundervisningen: ”Skolorna har svårt att möta eleverna där de är och ge en undervisning som tar hänsyn till deras förutsättningar, erfarenheter, behov och intressen, vilket påverkar motivationen (Skolinspektionen, 2014, s. 2)”. Nilholm (2018) skriver också att en negativ självbild hos unga är ett hinder för att nå framgång inom läsning. Att ständigt känna att man inte duger gör att självförtroendet gällande läsningen sjunker och ofta väljer eleven då bort läsningen. Detta är en av anledningarna till att elevers läsutveckling har försämrats (Skolverket, 2012, s. 133; Taube, 2007, s. 64). Därför är anpassningar ett högaktuellt område i dagens skola.

Detta examensarbete kommer att fokusera på en typ av anpassning, nämligen bokhunden. En bokhund är en specialtränad hund som genomgått utbildning för att kunna klara av specifika arbetsuppgifter som den förväntas göra inom skolan. Det ställs höga krav på bokhunden och därför är arbetet inte avsett för vilken hund som helst. En hund som ska arbeta inom skolan måste vara lydig, trygg och social. Syftet med att bokhunden finns med i undervisningen är för att ge stöd åt elever som har lässvårigheter. Eleven får då läsa högt för bokhunden som i sin tur agerar lyssnare. Bokhundens närvaro är läsfrämjande, den ger eleven motivation till att läsa vilket bidrar till att läsutintresset ökar (Ehriander, 2016, s. 11).

I kursplanen för svenska står det att eleverna genom undervisningen ska ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga samt att ”undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva” (Skolverket, 2018, s. 247). I det centrala innehållet under *läsa och skriva* i kursplanen för svenska står det att eleverna ska få möta följande i undervisningen: ”Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll (Skolverket, 2018, s. 248)”. För att lyckas med detta krävs det att eleven har en tro på sin läskunnighet. Olika elever kräver olika anpassningar och förhållningssätt. Undervisningen ska uppmuntra elevens läsutintresse och en bokhund kan hjälpa till med detta (Ehriander, 2016, s. 39).

2 Bakgrund

Denna bakgrund berör först och främst skolans ansvar när det gäller anpassningar. Den går även in på vad lässtrategier innebär samt en kort översikt om bokhundens historia och hur den hittills etablerat sig i Sverige. De läsfrämjande effekterna från användningen av bokhunden tas upp. Avslutningsvis sammanfattas bakgrunden.

2.1 Anpassningar

Extra anpassning och särskilt stöd är något som skolan är skyldig att ge elever som är i behov av detta. Skolverket (2014, s. 11) beskriver insatserna enligt följande. Extra anpassning är en mindre hjälpinsats som oftast går att genomföra i klassrummet av läraren eller övrig personal och inom den ordinarie undervisningen. Särskilt stöd är svårt att genomföra under den ordinarie undervisningstiden, varken läraren eller övrig personal har tid till detta. Här krävs det extra insatser under en längre tid. Det som främst skiljer dessa stödinstitut åt är alltså insatsernas omfattning och varaktighet.

I Sverige infördes grundskolan 1962 och likaså läroplanen Lgr62. Denna läroplan var slutförandet av en idé som uppstod redan under tidigt 1800-tal, man ville ha en gemensam skola för alla barn. En skola för alla och alla elevers rätt till lika utbildning stod i centrum och skolan skulle därför anpassas för att möta varje enskild elevs behov (Hjärne & Säljö, 2012, s. 42).

Både i läroplanen och i skollagen står det att alla elever har rätt till möjligheten att utveckla sina läskunskaper genom anpassad undervisning (Skolverket 2018, s. 9; Skollagen 2010:800). Genom att anpassa undervisningen för elever med lässvårigheter i tidig ålder kan man lättare undvika att utvecklingen sker i fel riktning (Wengelin & Nilholm 2013, s. 121).

Wengelin och Nilholm (2013, s. 116) menar att det finns fler orsaker till varför lässvårigheter uppstår, till exempel biologiska, genetiska, demografiska och undervisningsbaserade faktorer. Oavsett anledning så står det i dagens läroplan att skolan har ett särskilt ansvar angående elever som har svårigheter och det är skolans skyldighet att se till så att alla elever når läroplanens mål (Skolverket, 2018, s. 8). För att lyckas med detta krävs det i vissa fall att man anpassar undervisningen efter elevens behov.

Lindqvist och Rodell (2015, s. 28) beskriver skillnaderna mellan extra anpassning och särskilt stöd enligt följande. Extra anpassningar innebär att anpassningar och stöd går att genomföra inom arbetslaget. Det kan till exempel vara att eleven har tillgång till ett anpassat schema, digitala läromedel eller extra hjälpmedel. Särskilt stöd är anpassningar som läraren inte klarar av att göra på egen hand och det sker oftast under en längre period och regelbundet. Det kan till exempel vara undervisning i särskild grupp, tillgång till assistent eller resurs, pedagogiskt stöd utanför klassrummet eller anpassad studiegång.

2.2 Lässtrategier

För att bli en bra läsare krävs det att man använder sig av lässtrategier och med det menas vad läsaren gör med texten för att förstå den. Det krävs olika typer av strategier beroende på text. Om texten består av tryckta ord på papper krävs det en typ av strategi medan det krävs en annan om det är en webbsida eller text i sociala medier (Skolverket, 2017, s. 10).

Ett av kunskapskraven i årskurs 3 är att eleven kan läsa enklare och elevnära texter med flyt samt att eleven har förmågan att använda olika typer av strategier i sin läsning på ett fungerande vis. Eleverna ska erbjudas möjligheten till att lära sig lässtrategier för att förstå olika typer av texter (Skolverket, 2018, s. 248). I kommentarmaterialet till kursplanen för svenska under skrivstrategier förklaras det enligt följande. Lässtrategierna kan ses som ett verktyg som används vid mötet med en text och vad läsaren gör med texten. Eleverna ska ges kunskap så att de förstår att olika texter kräver olika strategier och när de ska användas. Eleverna ska alltså veta att olika texter kräver olika typer av strategier och när de ska använda vilken (Skolverket, 2017, s. 10). I kommentarmaterialet kan man även läsa en utförligare beskrivning om vad detta innebär.

Taube (2007, s. 64) skriver att det främsta sättet att få lässvårigheter är att undvika läsning. En vanlig orsak till att eleven undviker att läsa är saknaden av motivation. Den egna motivationen har en stor betydelse. Det är lätt att eleven fastnar i en ond cirkel, en låg motivation ger inget bra resultat. Om eleven inte har någon motivation till att läsa vågar den inte heller försöka och känslan över att misslyckas blir större. Allt detta bidrar i sin tur till ett sämre självförtroende och så snurrar det vidare i en ond spiral.

Att läsa en text man tidigare aldrig stött på är svårt, speciellt om orden är främmande och textens innehåll är obekant (Chambers, 2014, s. 62). Att läsa högt kan därför vara en stressfull situation för många elever, speciellt när högläsningen sker inför en hel klass. Eleverna kan känna sig nervösa och ibland rädsla inför detta moment. Dessa känslor har i sin tur en negativ påverkan på läsutvecklingen. Detta kan vara en av orsakerna till att elevernas läsförmåga har försämrats. Användandet av en bokhund sker oftast i mindre grupper vilket ger en lugn och trygg känsla för högläsningen (Ehriander, 2016, s. 11). En av de viktigaste aspekterna gällande högläsning är den sociala funktionen, gemenskapen. Därför är högläsning en aktivitet som passar bäst i liten grupp men ändå sker den oftast i helklass (Chambers, 2014, s. 71).

Westlund (2012, s. 95) menar att en god läsare använder sig av lässtrategier när den läser. Syftet med lässtrategierna är att läsaren ska bli självständig. En självständig läsare vet hur och när dessa lässtrategier ska användas och kan på så vis övervinna eventuella läshinder på egen hand. Ett annat exempel på vad som kännetecknar en god läsare är att den har kunskap om hur bild och text hör ihop. Reichenberg (2014, s. 33) menar att en god läsare vet att den kan utnyttja informationen som finns i bilden för att förstå sig på texten.

Westlund (2012, s. 95) beskriver några strategier som kan används vid läsning, det är typen av text som avgör vilken strategi läsaren ska använda sig av. Reciprok undervisning (RT) är en modell som ska hjälpa svaga läsare att använda sig av olika typer av lässtrategier för att bli goda läsare. Det går ut på att synliggöra fyra strategier; man klargör oklarheter, ställer frågor, förutspår och sammanfattar texten. Eleven ska sedan använda sig av dessa i sin enskilda läsning. Forskning visar att RT har en positiv effekt på läsförståelsen. Det som är gemensamt för dessa fyra strategier är att alla sker muntligt. Elevens egna tankar synliggörs, samtalen kring texten bidrar till att eleven måste sätta ord på den tysta tankeprocessen och läraren kan då säkerhetsställa vad eleven förstått av det den läst (Westlund, 2012, s. 75). När man arbetar med bokhunden fokuserar man också på den muntliga biten, läraren observerar elevens läsutveckling medan eleven läser högt för bokhunden (Ehriander, 2016, s. 11).

Francis (2009, s. 51) skriver om hur en skola använt sig av RT modellen tillsammans med en bokhund. I detta fall är hunden inte bara en god lyssnare utan den spelar även en aktiv roll. Bokhunden får hjälpa till med några av de fyra huvudstrategierna. Genom hundförarens röst får bokhunden ställa frågor till eleven om texten. Bokhunden får även hjälpa till med att förklara svåra ord som eleven kan stöta på i texten.

Boksamtal är också en metod man kan använda för att synliggöra lässtrategier. Chambers (2014, s. 220) skriver om hur ett sådant samtal kan se ut. Syftet med boksamtalen är att läsaren ska få en djupare förståelse kring det den läst genom att samtala och svara på frågor gällande texten. Utbytet av erfarenheter och tankar bidrar till en ökad läsförståelse.

I detta stycke ges ett sista exempel på vad en lässtrategi kan vara. I denna lässtrategi fokuserar man på att tyda det som står mellan raderna. Strategin går ut på att läsaren får besvara inferensfrågor angående texten samt förklara hur den kommit fram till dessa svar trots att svaret inte står skrivet i boken. På så sätt får läsaren en bättre förståelse av textens innehåll. Läsaren får ställa frågor till texten, fundera på vad som står på raderna, mellan raderna och bortom raderna för att skapa inre bilder utifrån texten (Reichenberg, 2014, s. 84; Stenson, 2006, s. 29).

2.3 Bokhundens historia

Håkansson, Karlsson, Sallander & Henriksson (2008, s. 6) skriver att djur alltid haft en stor betydelse i människans vardag. Beroende på vilken typ av djur det är kan behovet av deras uppgiftsområde se olika ut, sällskapsdjuret har en funktion medan lantbruksdjuret har en annan. Under senare år har djurets betydelse för människans hälsa alltmer uppmärksamats. Forskning visar att användandet av djur inom till exempel vård och skola har ökat. I dagens samhälle finns det flera yrkesgrupper som använder sig av hund i sitt arbete och där den har en viktig roll, bland annat polisen, äldrevården och psykvården.

Användandet av bokhunden i undervisningen har funnits sedan 1990-talet. Det var i USA som den första organisationen R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs) grundades. Därefter har metoden blivit allt mer populär runt om i världen (Ehriander, 2016, s. 46). Till Sverige har

metoden främst spridit sig via projektet ”Bokhunden och Astrid Lindgren” som drivs i samarbete med Dyslexiförbundet. Förutom projektets främsta syfte som är att öka elevernas läslust vill man även använda bokhunden för att introducera elever med barnlitteratur (Ehriander, 2016, s. 11). I detta fall specifikt Astrid Lindgrens böcker vilket också kan knytas an till kursplanen i svenska, då eleverna enligt det centrala innehållet för *berättande texter och sakprosatexter* ska få möta några skönlitterära barnboks författare och illustratörer (Skolverket, 2018, s. 248).

När det gäller djurassisterad pedagogik är det vanligast att man tar hjälp av hundar vid stöttningen av elever som har svårigheter i skolan. Bokhunden är ett pedagogiskt verktyg som ska bidra till att eleven utvecklar lässtrategier, får en lust att läsa och djupare förståelse för det den läser. Metoden går ut på att eleven läser högt för bokhunden. Bokhundens roll är att vara en tyst och lyhörd lyssnare. Bokhunden är kravlös till skillnad från människan. Ehriander (2016, s. 11) menar också att eleven kommer att få en positiv association till läsning över lag tack vare bokhunden. Minnen som skapas tillsammans med bokhunden kommer eleven att bära med sig även i framtiden.

Som tidigare nämnts måste hunden vara utbildad och tränas inför arbetet som väntas av den i skolan. De viktigaste egenskaperna som en bokhund måste ha är att den är lydig, trygg och social. Bokhunden får absolut inte vara stressad. En hund som lätt blir stressad passar inte för detta yrke då den inte alls skulle må bra. Bokhundens förare måste också vara utbildad lärare för att ha den kompetens som krävs inom detta område, det vill säga ha kännedom om hur läsutvecklingen sker hos eleven. Tillsammans bildar föraren och bokhunden ett bokhundsekipage. Bokhunden ska fungera som en resurs när det kommer till läsutvecklingen hos elever med lässvårigheter. Bokhunden ställer inga krav på eleven och den dömer inte. Den får eleven att koppla av då den utsöndrar ett lugn. Och det viktigaste av allt, den bidrar till att eleven blir en bättre läsare. Förutom att bokhunden är en god lyssnare kan den även användas inom fler avseenden för att förbättra ytterligare förmågor hos eleven. Genom att återberätta en text utvecklar eleven sin verbala förmåga och genom att skriva meddelanden till bokhunden utvecklar eleven sitt skrivande (Ehriander, 2016, s. 12).

2.4 Bokhunden som anpassning

Körling (2012, s. 6) skriver att läsförmågan hos barn och ungdomar sjunkit drastiskt under 2000-talet. Hon menar också att undersökningar som gjorts visar att vuxna läser allt mindre för sina barn. Läsförmågan påverkas av läsvanor och vice versa, ”ett rimligt antagande är att ju mer man läser desto bättre läser man men också att ju bättre man läser desto mer läser man” (Fredriksson & Taube, 2012, s. 59). Som tidigare påpekats är ett av syftena i kursplanen för svenska att elevernas intresse för att läsa och skriva ska stimuleras genom undervisningen (Skolverket, 2018, s. 247). Granskningar som Skolinspektionen har gjort visar dock att så inte är fallet, för det finns brister i svenskundervisningen. Skolinspektionen (2014, s. 2) menar att skolan har svårt att anpassa undervisningen efter eleven, det vill säga personliga förutsättningar, erfarenheter, behov samt intressen. Detta påverkar i sin tur elevens motivation

till att läsa. Om eleverna inte har någon motivation till att läsa ökar risken att läsförståelsen blir sämre. Därför kan bokhunden vara en tillgång och resurs på samtliga punkter för elever med lässvårigheter. Det positiva samspelet mellan elev och hund samt relationen fungerar som en motivationshöjande faktor för att få eleven att delta i skolans aktiviteter (Håkansson et al., 2008, s. 14). Westlund (2009) menar att motivationen är grunden för allt lärande och detta är en utmaning som alla grundskolans lärare står inför (Westlund 2009, s. 6). Ehriander (2016, s. 11) menar att tack vare denna anpassning kommer eleven att associera läsning med någonting positivt, inte bara under skolrelaterade situationer utan även i framtiden fastän bokhunden inte finns närvarande.

Studier visar också att detta samspel mellan människa och djur har fler positiva effekter. Vid beröring och nära kontakt, till exempel en lästund med en bokhund frisätter kroppen hormonet oxytocin. Oxytocin är mycket viktigt för vår sinnesstämning. Denna utsöndring skapar ett välbehag hos både människa och hund. Det har en lugnande effekt, stressnivån sjunker, ger en känsla av välmående, skapar lugn och harmoni (Manimalsrapporten, 2009, s. 13). Uvnäs Moberg (2009, s. 138) skriver att när relationen mellan människa och hund har skapats räcker det med hundens blotta närvaro för att det ska ge en lugnande effekt.

2.5 Sammanfattning av bakgrunden

Skolan är skyldig att ge elever extra anpassning och särskilt stöd om eleven är i behov av detta (Skolverket, 2014, s. 11). Läroplanen säger att alla elever har rätt att utveckla sina läskunskaper och om det krävs anpassad undervisning för att göra det så ska eleverna som behöver det få det (Skolverket 2018, s. 9). Dock uppfyller inte dagens skola detta enligt Skolinspektionen (2014, s. 2). Det finns många olika anpassningar inom skolan och bokhunden är ett exempel. Bokhundens främsta syfte är att öka läslusten hos elever med lässvårigheter (Ehriander, 2016, s. 46). Bokhundens arbete innebär att hjälpa elever som är svårmotiverade när det gäller läsning samt elever som har läs-, skriv- och talsvårigheter. Anpassningen går ut på att eleven läser högt för bokhunden. Bokhunden är en kravlös samt icke dömande lyssnare och har en lugnande effekt (Ehriander, 2016, s. 11).

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka F-3 lärares svenskämnesdidaktiska uppfattningar om sina erfarenheter av bokhund som kompensatorisk anpassning för elever i läs- och skrivsvårigheter. Med utgångspunkt i syftet har följande frågor formulerats:

- Hur motiverar lärare användningen av en bokhund som anpassning för elever i lässvårigheter?
- Vilka erfarenheter har lärare gällande bokhundens påverkan på läsutvecklingen hos elever med lässvårigheter?

4 Sökprocess för urval av tidigare forskning

I denna del förklarar jag hur jag gått tillväga under sökningsprocessen gällande den tidigare forskningen. Under processens gång har jag förhållit mig enligt punkterna som Rienecker och Stray Jørgensen nämner (2018, s. 207).

Då det inte finns så mycket svensk forskning kring bokhunden är samtliga sökträffar på engelska. Till en början gjorde jag sökningar om bokhunden i svenska sökmotorer men där fick jag inte några träffar. För att hitta relevant forskning inom detta ämne har jag använt mig av databaserna ERIC och Summon vid samtliga sökningar. Sökorden har varierat mellan *animal assisted therapy*, *dogs*, *reading*, *literacy* samt *teaching methods*. Jag har även använt mig av kedjesökningar. Rienecker & Jørgensen (2018, s. 151) menar att kedjesökningar är en effektiv metod att använda om man vill få fram litteratur inom ett visst område. Genom att välja avhandlingar och artiklar som genomgått peer-review har jag avgränsat antalet sökträffar och endast dem som är vetenskapligt granskade. Därefter har jag valt att använda dem som är relevanta för mitt examensarbete. För att ta reda på vilka avhandlingar och artiklar som är relevanta har jag tagit del av nyckelord, abstract och sammanfattning i respektive text.

Tabell 1: Sökresultat från databasen ERIC

Sökord	Antal träffar	Antal träffar efter angränsning peer-review	Träffar inkluderade i studien
Dogs AND reading	131	50	Kropp & Shupp (2017)
Dogs AND reading AND literacy	31	16	Bassette & Taber-Doughty (2016)
Animal assisted therapy AND dogs	24	12	Linder (2017)
Animal assisted therapy AND dogs AND literacy AND reading	6	2	Treat (2013)

Tabell 2: Sökresultat från databasen Summon

Sökord	Antal träffar	Antal träffar efter angränsning peer-review	Träffar inkluderade i studien
--------	---------------	---	-------------------------------

Animal-assisted therapy* dog* literacy* reading*	91	45	Linder (2017)
--	----	----	---------------

Rienecker & Stray Jørgensen (2018, s. 153) menar att det kan vara bra att ta stöd av experthjälp under sökprocessen. Jag bokade därför möte med en bibliotekarie när sökningen skulle göras. Sökningarna utfördes den 181127 och jag har endast sökt detta datum då bibliotekarien var tillgänglig. I samråd med bibliotekarien har jag valt följande forskning som kommer att beskrivas i kommande del.

5 Tidigare forskning

I följande kapitel kommer jag att presentera den tidigare forskningen om bokhunden i anpassad läsundervisning. Inledningsvis beskrivs elevers läsvanor. Sedan presenteras relevant forskning gällande bokhundens syfte och hur den används i undervisningen. Avslutningsvis redogörs resultat om vad forskningen kommit fram till angående användningen av bokhunden samt vilken påverkan den har på elever och deras läsutveckling.

5.1 Elevers läsvanor

Att kunna läsa är en nödvändig kunskap men studier visar att elever har problem med läskunnigheten (Kropp & Shupp, 2017, s. 9). Kraven kring läskunnighet ökar och därför har användandet av alternativa anpassningar inom undervisningen också ökat. Bland annat har djurassisterad pedagogik ökat, det vill säga anpassningar där man använder sig av djur inom undervisningen. Det vanligaste djuret man tar hjälp av är hund. Därefter kommer häst men det händer även att man använder sig av katt, kanin och fåglar (Treat, 2013, s. 7). Syftet med denna anpassning är att elever ska förbättra sin läsförmåga, vilket studier också visar att elever gör. Fler bidragande effekter är att elever förbättrar sitt självförtroende gällande läsningen och att de får tillbaka sin läslust (Kropp & Shupp, 2017, s. 1).

Bassette och Taber-Doughty (2016, s. 15) menar också att elevers bristande läsvanor är ett oroande område i dagens samhälle. Elever som har svårt med läsningen kommer inte bara att få problem i skolan utan även när de kommer ut i samhället. Treat (2013, s. 6) anser att elever med inlärningssvårigheter ofta har svårt med läsningen. Därför är det viktigt att elevers motivation, fokus och engagemang gällande läsning byggs upp.

Bradley (2013, s. 1) skriver precis som Kropp och Shupp (2017, s. 9) att lärare måste överväga att använda sig av alternativa anpassningar i undervisningen när de traditionella inte fungerar för att förbättra elevers läsprestationer. Bradley (2013, s. 80) menar att användningen av en bokhund kan vara ett tillvägagångssätt att göra det på men det kräver ytterligare forskning. Trots att många skolor i USA använder sig av bokhunden finns det lite publicerat om ämnet. Hon anser att ytterligare forskning förhoppningsvis leder till att användningen av detta unika framgångssätt för att höja elevers läsprestationer på ökar.

5.2 Kunskap om bokhunden som anpassning

Användningen av bokhunden har ökat i klassrummen de senaste åren och likaså forskningen inom området. Kropp och Shupp (2017, s. 3) har granskat artiklar, böcker och andra källor från 2001-2017 som berör användandet av bokhunden i klassrummet. Vid analysen av materialet har de fokuserat på tre punkter: ökning av elevers läs- och språkkunskaper, socialt samspel samt fysiska färdigheter och hur dessa har påverkats av bokhunden. De granskade artiklarna visar att läskunnigheten förbättras med hjälp av en bokhund. Eleven får ett förtroende för bokhunden som en människa inte kan ge. Kropp och Shupp (2017, s. 13) anser att omvårdnaden och relationen till en bokhund lär eleven att ta ansvar och bygga tillit. I bästa fall får eleven känna stolthet och uppleva känslan av att lyckas i skolan.

Efter granskningen av böcker, artiklar och andra källor gällande användningen av bokhunden som anpassning i klassrummet drar Kropp och Shupp (2017, s. 16) slutsatsen att bokhunden har många fördelar. Forskningen visar att det finns stöd för ökat självförtroende, läskunnighet och läsresultat när eleven läser för bokhunden. De anser att det är uppenbart att fördelarna med en bokhund i klassrummet överväger nackdelarna.

I vissa av studierna har elever fått reflektera över sina upplevelser kring bokhunden. I Bassette och Taber-Doughtys (2016, s. 5) studie fick elever utvärdera högläsningen genom att använda sig av olika smileys (glad-, neutral- och ledsen gubbe). Samtliga elever gav bokhunden ett mycket bra betyg.

5.3 Användning av bokhunden som anpassning

Bassette och Taber-Doughty (2016, s. 18) menar det inte finns något tydligt teoretiskt perspektiv inom djurassisterad pedagogik. Dock kan man utgå från andra teorier när man undersöker samspelet mellan människa och djur. Bassette och Taber-Doughty (2016, s. 6) har använt sig av metoden alternating treatment design (ATD) för att få fram relevant data. ATD går ut på att man observerar elevens läsförmåga genom att dokumentera rätt- och feluttalade ord, återberättelse samt motivation. I denna studie har de använt sig av inspelning vid dokumentationen. Resultatet av Bassette och Taber-Doughty (2016, s. 15) studie visade att tre av fyra elevers läsvanor ökade när bokhunden var närvarande. Trots att resultatet inte skiljer sig så mycket oavsett om bokhunden används respektive inte används anser de ändå att denna studie är ett bra exempel på hur man kan förbättra elevers läsutveckling.

Syftet med Bassette och Taber-Doughty (2016, s. 4) studie är att undersöka om bokhundens närvaro har någon påverkan på läsutvecklingen hos elever med diagnoser. För att ta reda på detta har man undersökt två grupper, en med bokhund och en utan. Det är ansvarig lärare som har valt ut fyra lämpliga elever för studien. Samtliga elever har fastställda diagnoser och svårigheter när det gäller läsningen, vilket var egenskaper man önskade. Andra krav för att delta i studien förutom dessa var att föräldrarna givit sin tillåtelse, att eleven inte var hundrädd eller allergisk samt att eleven var villig att delta.

Treat (2013, s. 25) baserar sin studie på det sociolingvistiska och kognitiva perspektivet. Det finns två syften med studien. Det första är att undersöka om läsutvecklingen ökar hos elever med inlärningssvårigheter med närvaron av en bokhund. Det andra är att undersöka hur en bokhund påverkar elevens läsförmåga, motivation, självförtroende och nervositet kring högläsningen (Treat, 2013, s. 10). I denna studie är det nio stycken elever som deltar. Samtliga har svårt med läsningen precis som deltagarna i Bassette och Taber-Doughtys (2016) studie. Här observeras tio lästillfällen, där varje elev får läsa 10-15 minuter med en bokhund närvarande. Relevant data samlas in genom olika tester, till exempel korrekt lästa ord per minut, noggrannhet och förståelse av texten. Dessa tester utförs både före och efter användningen av bokhunden för att sedan jämföras. Elevernas tidigare kunskaper ställs mot med de nuvarande.

Treat (2013, s. 158) sammanfattar sin studies resultat enligt följande. Resultatet av studien stödjer det forskningen säger om att en bokhunds närvaro bidrar till att eleven förbättrar sin läsning. Närvaron av bokhunden tyder även på att elevens självförtroende och motivation ökar samt att ångesten inför att läsa minskar. En annan effekt som kommer av bokhunden är att eleven inte bara läser bättre i hundens närvaro utan även vid andra tillfällen. Den positiva upplevelsen tillsammans med bokhunden minskar ångesten kring läsning i allmänhet. När ångesten kring läsningen minskar kan läsning bli en aktivitet där eleven njuter istället för att känna stress (Treat, 2013, s. 172).

Resultatet visar även att bokhunden bidragit till att elevens självförtroende blivit bättre gällande läsning, vilket i sin tur ökar motivationen till läsningen. Lärare som medverkat i studien bekräftar att bokhundens närvaro bidragit med fler positiva effekter, till exempel har elever bett om att få läsa högt trots att bokhunden inte är med i skolan längre. Föräldrar till elever bekräftar också samma positiva effekt då elever börjat läsa hemma på fritiden och så vidare. Närvaron av bokhunden har bidragit till att elever blivit mer avslappnade. De känner sig trygga och oroar sig inte längre inför om de skulle uttala något ord fel. I och med att elevernas självförtroende växte och läsförmågan utvecklades så började eleverna se sig själv som läsare. När elever själva fått berätta om sin medverkan i studien säger de b.l.a. att de tyckte om att bokhunden lyssnade på dem när de läste. Det kändes som att bokhunden brydde sig om historien och om den som läste (Treat, 2013, s. 172).

Bradley (2013, s. 3) utgår från anknytningsteorin i sin studie. Syftet med den är att undersöka hur en bokhund påverkar elever i behov av särskilt stöd. Data har samlats ihop genom inspelning av intervjuer från tre olika roller inom skolan som senare transkriberats. Resultatet av Bradleys studie visar att användandet av bokhunden bidrog till en positiv påverkan på elevers inlärning. Några av bokhundens effekter bidrog bland annat till att elever blev mer delaktiga i klassrummet samt att motivationen för läsning ökade. Genom att ha högläsning för bokhunden utvecklade elever språket och om någon elev var orolig hade bokhunden en lugnande effekt (Bradley, 2013, s. 30).

I Bradleys studie (2012, s. 58) får man även ta del av de positiva aspekterna ur ett lärarperspektiv, då bokhunden inte bara haft positiva effekter på elever utan även på lärare. Lärarna blev allmänt gladare och arbetsklimatet vänligare. Bokhunden är ett verktyg för skolan och skolan måste ta till vara på det bokhunden har att erbjuda. Bradley (2013, s. 67) sammanfattar resultatet av sin studie så här: ”bokhundens närvaro har förbättrat elevers lärande, miljön i klassrummet, det sociala bandet samt lärarnas arbete.”

Kropp och Shupp (2017, s. 9) utgår från alternative teaching methods (ATM) i sin studie. Elever som deltog delades upp i fyra olika grupper och det visade sig att den gruppen som fått läsa för en bokhund hade högst förbättring inom läsförståelsen. Resultatet visar att användningen av bokhunden är framgångsrik på grund av elevers naturliga tendens att öppna upp sig inför djur, samt bokhundens lugnande effekt och icke-dominerande närvaro. Ett av resultaten som kom fram vid Kropp och Shupp (2017, s. 12) studie är extra intressant då det tyder på att djurassisterade program är som mest effektiva under de lägre årskurserna. Den främsta orsaken till detta är för att den största kunskapsutvecklingen sker i låg ålder.

Linder, Mueller, Gibbs, Alper & Freeman (2017, s. 324) utgår också från anknytningsteorin i sin studie. Likt de tidigare studierna som nämnts är deltagarna elever från lågstadiet. Elever delades upp i två grupper, där en av dem fick läsa för bokhunden. Även här fick man fram data genom att observera elevers högläsning. Resultatet från denna studie var dock oväntat för läsförmågan förbättrades inte hos dessa elever. En anledning till detta kan ha varit att den ena gruppen med elever redan hade en bra läsförmåga och därför skiljer sig detta resultat från de tidigare. Dock var det av en ren slump att alla elever med bra läsförmåga hamnade i samma grupp då fördelningen av grupperna skedde slumpartat.

För att få ett så bra resultat som möjligt av en undersökning är det bra om man försöker utesluta tänkbara felfaktorer som kan ha bidra till att resultatet blir missvisande. I Linders et al. (2017, s. 327) studie bidrog en felfaktor till att resultatet skilde sig jämte emot övrigas. Exempel på felfaktorer kan vara att antalet deltagare är för få, att studien genomförts under en för kort tid, att en säkrare mätmetod hade krävts samt att tidpunkten vid utförandet varit den samma. Genom att minimera skillnaderna mellan grupperna man undersöker får man fram ett tillförlitligare resultat, eftersom man då tar bort felfaktorer som kan bidra till vilseledande resultat. För att få fram ett så säkert resultat som möjligt i detta fall skulle den enda skillnaden mellan läsgrupperna ha varit att den ena gruppen fick läsa för en bokhund och den andra inte, samt att alla eleverna var svaga läsare.

Bokhunden kan inte tillfredsställa alla elevers behov eller vara lösningen på alla elevers problem men den har ändå en positiv påverkan på alla den möter på något vis (Treat, 2013, s. 187). Precis som andra hjälpmedel är hunden ett verktyg man kan använda sig av för att underlätta och förbättra kommunikationen med elever.

Likt Bradleys (2013, s. 3) studie utgår också Zents, Fisk och Lauback (2016, s. 84) från anknytningsteorin i sin studie. Data har samlats in via intervjuer, elevers åsikter angående

bokhunden dokumenteras också. Resultatet visar att bokhunden bidrar till ett förbättrat skolklimat, den har en positiv påverkan för det psykiska välbefinnande, minskar ångest, rädsla och depression. Denna studie avslutas precis som de flesta andra med att det dock krävs mer forskning inom området innan man kan avgöra om detta alltid stämmer eller om det bara är i dessa fall (Zents, Fisk & Lauback, 2016, s. 95).

5.4 Sammanfattning av den tidigare forskningen

Samtliga studiers syfte är väldigt lika och därför har de också nästintill fått fram samma resultat. Undersökningsgrupperna i studierna består i de flesta fall av elever som är svagare läsare. Eleverna är oftast uppdelade i två grupper där en av dem får läsa med en bokhund närvarande och en utan. Alla resultat tyder på att bokhunden som anpassning är mycket användbar inom skolan och speciellt för elever som har det svårt med läsningen.

Flera av studiernas resultat pekar på att elever som fick ta del av bokhunden som anpassning visade förbättringar gällande läsning, delaktighet i klassrummet, kritiskt tänkande, attityd till skolan samt självkänslan än de elever som inte fick ta del av den.

Även om effekten vid användandet av bokhunden som anpassning inte påverkar elevers före- och efter resultat i enorm utsträckning så har bokhunden ändå en stor betydelse för samtliga elever. Självförtroendet hos eleverna höjs, de får motivation och läslusten kommer tillbaka. Samtliga studier tar även upp elevers åsikter kring anpassningen och dessa är mycket positiva. I samtliga studiers sammanfattningar står det att mer forskning inom ämnet krävs, så att användandet av denna anpassning ökar inom skolan.

6 Teoretiska perspektiv

I följande kapitel kommer jag att presentera mitt val av teori, det vill säga det sociokulturella perspektivet.

6.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet grundades bland annat av Vygotskij. Inom det sociokulturella perspektivet menar man att människor utvecklas genom samspel och kommunikation tillsammans med omvärlden (Säljö, 2010, s. 67). Vygotskij menar att samspelet mellan människor är nyckeln till allt lärande, vilket också är en av perspektivets centrala utgångspunkter. Enligt Vygotskij är miljön mycket viktig för lärandet, teorierna utgår från att människan utvecklas i ett socialt och kulturellt sammanhang.

Vygotskij (Säljö, 2010, s. 119) menar att människan ständigt utvecklas, lärandet hos människan är en ständigt pågående process. Inom den sociokulturella teorin undersöker man hur samspelet och kommunikationen mellan människor skapar möjligheter till lärande. Denna teori menar att människan ständigt utvecklas genom samspel och kommunikation. Vygotskijs (Säljö, 2015, s.

90) menar att det som individen inte har tillräcklig kunskap om kan den få hjälp med av någon annan som har mer kunskap. Detta sker inom den närmaste utvecklingszonen. Denna typ av stöttning går under begreppet scaffolding. Till en början behöver individen mycket stöttning men med tiden samlar den mer kunskap och behovet av stöd minskar. Till sist ska individen klara av uppgiften på egen hand.

Kommunikation är ett annat viktigt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Bokhunden kan inte kommunicera verbalt med eleven men tack vare dess egenskaper kan den ändå kommunicera med eleven på andra sätt och på så vis nå eleven. Genom kommunikation skapas det ständigt nya möjligheter till att resonera och tänka på, idéer och erfarenheter utbyts och på så vis fortgår utvecklingen. Detta utbyte av kunskap kallas för mediering. Man talar ofta om verktyg och att de är viktiga för att man ska kunna utvecklas. Dessa verktyg benämns som artefakter och språket är en av den främsta (Säljö, 2010, s. 115).

I min studies fall sker medieringen mellan bokhund och elev. Bokhundens uppgift blir till exempel att förklara ett svårt ord som eleven inte förstår eller ställa frågor om texten som eleven sedan får svara på. Dock är det hundförarens röst som eleven får höra då denna får stå för förmedlingen. Bokhunden blir i detta fall ett verktyg som hjälper eleven utveckla sitt språk och relationer med andra. På så vis bidrar bokhunden till att förse eleven med mer kunskap.

Vygotskij. (Säljö, 2010, s. 67) menar att människor utvecklas genom samspel och kommunikation med omvärlden. Det sociokulturella perspektivet är relevant att utgå från eftersom eleven inte klarar av att läsa på egen hand men tack vare bokhunden kan eleven utveckla denna förmåga. På så sätt berör Vygotskij's sociokulturella perspektiv och teorier mitt område.

7 Metod

I följande kapitel tas min förförståelse, val av metod samt urval gällande deltagare upp. Inledningsvis redogörs det hur datainsamlingen gick till, därefter kommer analys av data och slutligen beskrivs de etiska övervägandena.

7.1 Min förförståelse

Den erfarenhet jag har av läraryrket är den jag mött under mina VFU-perioder. Under dessa perioder har jag haft ansvar över samtliga årskurser inom lågstadiet och fått uppleva många olika situationer. Baserat på mina erfarenheter är min åsikt att många elever är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Några av eleverna jag mött under perioderna då jag haft min VFU har fått bra anpassningar med det finns också de elever som anpassningarna inte fungerar för. Det finns lika många unika anpassningar som det finns elever i behov av extra stöd. Bokhunden är en anpassning som jag gärna vill belysa och därför denna studie. Samtidigt är det viktigt att man är medveten om sina förutfattade meningar samt att man förblir objektiv och kritisk genom hela studien. Val av forskningsområde till detta examensarbete har sedan länge

varit bestämt hos mig. Jag brinner för hundar i allmänhet och har tidigare skrivit ett arbete om hundens roll inom äldrevården. Att skriva om hunden inom skolan var därför ett självklart val. I framtiden hoppas jag kunna fortutbilda mig och min hund inom detta område.

7.2 Val av metod

Metod väljs utifrån syfte samt frågeställningar, då det är dessa som ska besvaras. Eftersom jag vill undersöka vilka erfarenheter lärare i åk F-3 inom ämnet svenska har gällande bokhunden som anpassning för elever med lässvårigheter har jag lagt fokus på lärarnas tankar och uppfattningar om bokhunden. För att få svar på mina frågeställningar samt om hur denna anpassning fungerar i praktiken använder jag mig av intervjuer för att få fram relevant data.

Eliasson (2013, s. 21) skriver att det finns två typer av metoder som man kan använda sig av när man ska samla in information. Den första metoden kallas för kvantitativ metod och den andra kallas för kvalitativ metod. Det som är typiskt för den förstnämnda är att informationen är mätbar och den kommer ofta i form av siffror, till exempel enkäter. Det som är utmärkande för den andra är att informationen går att beskriva med ord, till exempel intervjuer.

Fördelarna med kvantitativ metod är att undersökningen kan ske anonymt och svaren kan därmed bli ärligare. Denna metod är även mer tidsbesparande. Nackdelarna med kvantitativ metod är att informationen är begränsad, den ger inte alltid det fakta man behöver och underlaget blir då ytligt. Därför har jag valt att inte använda mig av en kvantitativ metod, just för att jag tror att underlaget skulle blivit alltför tunt. Fördelarna med kvalitativ metod är att undersökningen kan ske ansikte mot ansikte, man kan gå på djupet, ställa följdfrågor samt att eventuella missförstånd kan redas ut. Nackdelarna med kvalitativ metod är att den är tidskrävande samt att intervjuer kan bidra till ett felaktigt resultat (Larsen, 2009, s. 25).

Eliasson (2013, s. 22) skriver att intervju är en av de vanligaste metoderna inom kvalitativ forskning och denna metod kommer jag att utgå från när jag samlar in data till min studie. Om man har liten erfarenhet av att intervjua är det bra om man har en plan och struktur över hur studien ska läggas upp (Larsen, 2009, s. 84). Det finns olika typer av intervjuer och Stukat (2011, s. 44) beskriver den ostrukturerade intervjun enligt följande, det är som ett öppet samtal men styrt till en viss del då det även finns förberedda frågor. Larsen (2009, s. 84) beskriver samma typ av intervjuform och menar att samtalet har ett bestämt fokus men att frågorna är av öppen karaktär. Öppna frågor betyder att intervjuaren har förberett några frågor men att samtalet utgår från det den intervjuade svarar.

När man gör en ostrukturerad intervju använder man sig av stödord och frågor som man kan ta hjälp från. De förberedda frågorna kan ses som en så kallad checklista. Detta är en bra metod när man vill att intervjun ska vara öppen men samtidigt hålla sig till ämnet. Genom en ostrukturerad intervju får man en fördjupad förståelse och så finns det möjlighet att rätta ut eventuella frågetecken (Eliasson 2018, s. 27; Larsen, 2009, s. 83).

När man genomför en intervju är det viktigt att man inte påverkar den man intervjuar eller svaren som ges. Kihlström (2007, s. 48) skriver om just detta och menar att man som intervjuare alltid måste ha detta i åtanke innan undersökningen genomförs. Genom att ta reda på sin egen förförståelse kan man förhindra att man på något vis påverkar den som intervjuas. Jag har även planerat att spela in dessa samtal som både Larsen (2009, s. 85) och Kihlström (2007, s. 51) tipsar om, så att man i efterhand har tillgång till materialet.

7.3 Urval

Larsen (2009, s. 38) skriver att det är omöjligt att låta alla personer ingå undersökningen, man är tvungen att välja ut några det vill säga göra ett urval. Dock har storleken på urvalet av deltagarna en betydelse när slutsatser och generaliseringar ska göras. Men det behövs inte en hel population för att en undersökning ska anses som trovärdig.

För att hitta deltagare till min studie skrev jag ett öppet inlägg på sociala medier. I detta inlägg nämnde jag kort vad studien skulle handla om och vad jag sökte efter, det vill säga lärare inom F-3 som har erfarenhet av bokhundens arbete. Därefter tog jag kontakt med deltagarna vilka blev sex stycken till antalet via mail.

Jag valde att endast vända mig till lärare som använder sig av bokhunden i undervisningen eftersom det är denna anpassning jag vill undersöka. Lärarna ska också vara verksamma inom ämnet svenska samt lågstadiet. Genom detta urval kan studiens syfte och frågeställningar besvaras. Urvalet anses godtyckligt då de medverkande väljs utifrån specifika kriterier (Larsen, 2009, s.77). Lärarna befinner sig på olika platser runt om i Sverige. Att det är en stor spridning geografiskt sätt mellan deltagarna ser jag som en styrka. Att få möjligheten att ta del av erfarenheter från olika håll tycker jag gör studien ännu mer intressant.

7.4 Etiska överväganden

Det är som sagt viktigt att man intar ett forskningsetiskt förhållningssätt under hela arbetets gång. I dagens samhälle har forskningen en viktig position och det ställs höga krav på den. Forskarna har ett ansvar jämt mot alla medverkande som kan påverkas av resultatet. Det förväntas att forskarna gör sitt bästa för att forskningen ska bli av högsta kvalitet och att de etiska principerna följs. Under arbetets gång ska jag förhålla mig till dessa riktlinjer:

- ”1) Du ska tala sanning om din forskning.
- 2) Du ska medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier.
- 3) Du ska öppet redovisa metoder och resultat.
- 4) Du ska öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar.
- 5) Du ska inte stjäla forskningsresultat från andra.
- 6) Du ska hålla god ordning i din forskning, bland annat genom dokumentation och arkivering.
- 7) Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö.
- 8) Du ska vara rättvis i din bedömning av andras forskning.”

(Vetenskapsrådet, 2017, s. 8)

Vetenskapsrådet (2017, s. 40) menar att forskaren har ett stort ansvar jämt mot sina deltagare. Det är bland annat forskarens ansvar att deltagarna förblir anonyma under hela processens gång. I mitt informationsbrev (se bilaga 1) har jag informerat deltagarna om att detta samt att allt material kommer raderas direkt studien är färdig.

7.5 Genomförande

Deltagare till studien hittades genom ett offentligt inlägg på sociala medier. Därefter har informationsbrevet mailats till utvalda deltagare. Efter deras samtycke har kommunikationen därefter fortskridit via mail och telefon. Deltagarna har också fått tagit del av intervjuunderlaget (se bilaga 2) för att få möjlighet att förbereda sig inför intervjun. Deltagarna kommer från olika delar av landet, därför har dessa kommunikationsformer passat bäst. Intervjuerna har bokats in var för sig och genomförts under två veckors tid. Intervjuerna har skett över telefon och under kvällstid enligt deltagarnas önskemål. Intervjuerna tog ca 25 – 35 minuter och dessa har spelats in efter deltagarnas godkännande. Jag har utgått från intervjuunderlaget (se bilaga 2) när jag genomfört intervjuerna. Därefter har intervjuerna transkriberats samt analyserats.

7.6 Databearbetning och analysmetod

I denna del beskrivs hur bearbetningen och analysen gjorts av insamlad data. Jag använder mig av transkription och innehållsanalys.

Kihlström (2007, s. 51) skriver att det är bra att spela in sina intervjuer. Inspelningarna gör att feltolkningar kan undvikas eftersom man kan lyssna på materialet flera gånger och detaljer som tidigare inte upptäckts kan komma fram. Detta är den främsta orsaken till varför jag valt att spela in mina intervjuer. Det första steget man bör göra för att analysen ska kunna börja är att transkribera det som sägs på inspelningarna (Kihlström, 2007, s. 51; Larsen, 2009, s. 97). Jag har transkriberat intervjuerna noga, allt från pauser till skratt har dokumenterats. Dessa har jag dock valt att plocka bort under resultatdelen, för att text och innehåll ska bli lättare att ta till sig.

När intervjuerna är i textform är det dags att sortera bort irrelevant data. Denna analysmetod kan leda till att man finner ett mönster i intervjuerna, detaljer som tidigare inte uppmärksammats framkommer i efterhand (Kihlström, 2007, s. 54). Analysmetoden som jag använder mig av kallas för innehållsanalys. Larsen (2009, s. 101) menar att innehållsanalys är den vanligaste analysmetoden inom kvalitativa undersökningar. Efter transkribering ska data sorteras efter olika kategorier och teman. Relevant data ska sedan jämföras med den tidigare forskningen. Denna analysmetod går ut på att hitta mönster, samband, likheter och skillnader (Larsen, 2009, s. 101; Fejes & Thornberg 2015, s. 244).

Efter en noggrann transkribering av intervjuerna delar jag upp data i olika kategorier för att få en lättöverskådlig bild. Kategorierna har skapats utifrån frågorna i intervjuunderlaget (se bilaga 2). Därefter sorterar jag endast ut de relevanta delarna från deltagarnas svar, bland annat de delar som besvarar studiens syfte och frågeställningar. Jag tar även med mönster, likheter och skillnader som jag anser vara intressanta för läsaren att ta del av i detta examensarbete. Dessa delar jämför jag sedan med den tidigare forskningen samt bakgrunden som finns inom området. Larsen (2009, s. 101) menar att denna process förhoppningsvis kan bidra med ny kunskap.

7.7 Tillförlitlighet och giltighet

Thurén (2007, s. 26) menar att det finns två viktiga aspekter att tänka på när man ska göra en undersökning, dessa är reliabilitet och validitet. Ju högre validitet och reliabilitet en studie har desto bättre.

Reliabilitet det vill säga studiens tillförlitlighet, innebär att undersökningen är trovärdig och att sammanställningarna är utförda korrekt. Om flera forskare får samma resultat trots att de använt sig av olika informanter vid samma studie har den en hög validitet. Larsen (2009, s. 80) menar att det kan vara svårt att nå hög reliabilitet vid en kvalitativ studie då informanten kan påverkas av intervjuareffekten, det vill säga att den man intervjuar ger svar som inte är helt sanningsenliga. Jag har även varit medveten om min förförståelse och haft den i bakhuvudet när jag gjort denna studie, allt för att öka reliabiliteten. När jag genomfört mina intervjuer har jag utgått från samma intervjuunderlag vid varje intervju. Intervjuerna har även spelats in så att de i nästa steg kan analyseras och bearbetas noggrant.

När det gäller validiteten det vill säga studiens giltighet är det viktigt att det är korrekt ämne som undersöks. Att man undersöker det som ska undersökas och ingenting annat samt att studiens syfte samt frågeställningar besvaras. En kvalitativ studie likt denna har en hög validitet eftersom intervjuaren kan påverka samtalet och har därmed en stor chans att få informationen den behöver (Larsen, 2009, s. 80).

7.8 Beskrivning av deltagare

Deltagarna som medverkar i denna studie är sex stycken till antalet. I tabellen nedan har jag sammanställt en kort presentation kring dem. Samtliga deltagare har namngetts med en bokstav för att uppnå Vetenskapsrådets krav gällande anonymitet.

Tabell 3: Beskrivning av deltagarna

Namn	Arbetsplats	Yrke	Erfarenhet av bokhund	Bokhundens utbildning
------	-------------	------	-----------------------	-----------------------

A	Grundskola	Lärare, rektor	Sedan 2012	Svenska pedagoghundins tituet
B	Grundskola	Lärare	Sedan 2016	Svenska pedagoghundins tituet
C	Grundskola	Lärare	Sedan 2018	Svenska pedagoghundins tituet
D	Grundskola	Lärare	Sedan 2016	Bokhunden & Astrid Lindgren
E	Grundskola	Lärare	Sedan 2013	Vårdhundsutbild ning
F	Grundskola	Lärare	Sedan 2018	Resurshundförar e

8 Resultat

I detta kapitel kommer studiens resultat det vill säga det som framkommit i intervjuerna att presenteras. Studiens syfte och frågeställningar är i fokus och för att besvara dessa utgår jag från ett antal underrubriker. Dessa underrubriker har skapats utifrån intervjuunderlaget (se bilaga 2). Närmast kommer deltagarnas erfarenheter och tankar gällande bokhunden presenteras.

8.1 Bokhundens utbildning

Hälften av studiens deltagare är utbildade via Svenska pedagoghundinstitutet. Resterande deltagarna har gått sin utbildning via projektet Bokhunden och Astrid Lindgren, vårdhundsutbildning och resurshundförare. Deltagare A vill belysa betydelsen av bokhundens utbildning:

”Det är otroligt viktigt att man har kunskap inom området så att det sker säkra möten mellan bokhund och elev. Jag vill därför först och främst belysa utbildningens betydelsen och framhäva hur viktig den är. Det är inte bara föraren som ska vara utbildad utan även hundens utbildning spelar en viktig roll för att denna anpassning ska bli så bra som möjligt. Alla hundar passar inte att arbeta med detta och eftersom hunden genomgår en utbildning ser man vilka hundar som måste sållas bort.”

Deltagare A har gjort sin utbildning hos Svenska pedagoghundinstitutet och den är på 8 – 18 månader. Denna utbildning gör man som ett team, hundföraren och bokhunden går den tillsammans. Deltagare A:

”Än så länge är ju bokhunden rätt så ovanlig, även om denna anpassning ökar inom skolan. I och med att användandet av bokhunden ökar är det oerhört viktigt att den får

behålla ett gott rykte. En viktig del i detta är utbildning. I den utbildningen som jag har gått är det viktigt att man är ett team. Hundföraren och bokhunden måste arbeta tillsammans.”

Deltagare D berättar om utbildningen Bokhunden och Astrid Lindgren som var ett aktuellt projekt under åren 2013 – 2016, den utbildningen var på 12 månader. Deltagare D:

”Jag fick chansen att gå utbildningen Bokhunden och Astrid Lindgrens när jag gjorde min utbildning. Tyvärr finns inte den utbildningen kvar längre. Det var ett finansierat projekt som fanns under några år och ett samarbete med andra skolor.”

8.2 Bokhunden som anpassning

Innan ett beslut om bokhunden som anpassning tas måste hundföraren vara säker på om just denna anpassning är passande eller inte. För att ta ett sådant beslut är det viktigt att hundföraren har den kunskap som krävs. Varje fall är unikt och det krävs en noggrann bedömning för att hitta den rätta anpassningen. Deltagare A säger även att det är viktigt att man alltid har läroplanen i fokus, att man utgår från den när undervisningen ska planeras. Deltagare A belyser också hur viktigt det är att bokhundens arbete sker på rätt sätt och att den högre ledningen också är insatt i verksamheten bl.a. att rektorn är medveten om vad anpassningen innebär. Anpassningen måste få stöd av alla involverade för att den ska bli så bra som möjligt.

Samtliga deltagare har erfarenhet av att arbeta med bokhunden i skolan, allt från något år till flera år. Deltagare D arbetar för tillfället med tre stycken bokhundar i skolan. Vissa av deltagarna arbetar endast med bokhunden i sin tjänst medan andra har det inbakat i sin ordinarie lärartjänst. Deltagare F har tidigare likt de andra deltagarna arbetat på en och samma arbetsplats med sin bokhund men numera arbetar hon som egen företagare. Det innebär att olika skolor köper in hennes tjänster med bokhund och därmed får hon arbeta på olika skolor.

Samtliga deltagare berättar liknande historier om hur och när bokhunden sätts in som anpassning inom skolan. Deltagarna berättar att detta vanligtvis sker när ingenting annat hjälper. Därefter får jag ta del av unika historier som skiljer sig åt. Deltagare D berättar utifrån sin erfarenhet:

”Bokhunden tas in efter att alla andra traditionella anpassningar har prövats och samtliga misslyckats. När man har testat flera olika anpassningar men ingen av dem fungerar, då måste man erbjuda eleven någonting annat. Något unikt och bokhunden brukar gå hem hos eleverna.”

Deltagarna beskriver bokhundens närvaro som kravlös och glädjefull. Syftet med bokhunden är att eleven ska hitta en motivation till att läsa samt förbättra sin läsning. Eleven är dock inte medvetna om detta och därför förblir hela passet en positiv och kravlös upplevelse. Vilket det inte alltid blir när eleven befinner sig i det vanliga klassrummet. I klassrummet finns det en

uttalad press på eleven menar deltagare D. Denna press bidrar till en negativ spiral när det kommer till elevens läsning.

8.3 Vilka elever får möta bokhunden?

Samtliga deltagare berättar att de varit verksamma inom de lägre årskurserna när bokhunden används förutom deltagare D, där har bokhunden även varit en anpassning för en elev i åk 9.

Samtliga deltagare A-F gav liknande svar på frågan gällande vilka elever som får träffa bokhunden. Oftast är det elever som har problem av något slag som kommer i kontakt med bokhunden. Orsakerna kan vara skoltrötthet, en diagnos eller sociala förhållanden som inte är bra. Deltagare B svarar så här på frågan:

”Eleven ifråga kanske inte har förmågan eller viljan att ta till sig hjälpen som den erbjuds men mötet med bokhunden öppnar upp eleven på ett helt unikt sätt. Bokhunden når eleven på något vis som annars är svårt att komma åt.”

Deltagare E berättar att hon varit med om att alla elever i en klass fått träffa bokhunden. Oavsett vilken nivå eleverna befann sig på fick de läsa för bokhunden. Tyvärr krävs det en väldigt god ekonomi inom skolan för att något sådant ska vara möjligt, så det är väldigt ovanligt att något sådant sker tillägger hon.

8.4 Mötet mellan bokhund och elev

Ingen av deltagarna har stött på någon elev som inte tyckt om bokhunden. De har snarare mött motsatsen, det är nästan så att eleverna tycker om bokhunden för mycket. Erfarenheterna av bokhundens arbete skiljer sig en hel del mellan deltagarna. Vissa berättar hur bokhunden får arbeta enskilt med en elev och andra tar emot elever i par. Deltagare E delger en unik historia där även elever utan svårigheter fått möta bokhunden. Deltagare E berättar hur bokhunden fått arbeta med alla elever i en klass på 36 stycken elever. Fast självklart inte alla på en och samma gång utan uppdelade, oftast parvis. Deltagare E berättar också att hon arbetat med en elev under en period tillsammans och då följer bokhunden endast denna elev. Dessa pass är på tre timmar åt gången, passen kan både vara under förmiddagen och eftermiddagen.

Samtliga deltagare beskriver dock mötet mellan elev och bokhund ganska likartat. Mötet börjar med en hälsningsceremoni av något slag, så att eleven lär känna bokhunden. Sedan är det fokus på läsningen. Läsandet kan pågå från 15-60 minuter beroende vilken nivå eleven ligger på. Avslutningsvis genomförs en kortare lek eller promenad i vissa fall.

Deltagare E berättar att det inte alltid är ämnet svenska som man lägger fokus på. Hon berättar om hur hon arbetat med andra ämnen så som matematik och engelska tillsammans med bokhunden och eleven.

8.5 Vilken påverkan har bokhunden på elevers läsutveckling?

Deltagare A, E och F tycker sig se en stor förbättring gällande läsflytet och automatiseringen kring läsandet hos eleven.

Deltagare A berättar att de ofta fokuserar på boksamtal under mötet mellan bokhunden och elev. Efter att eleven läst en text har eleven, föraren och bokhunden ett boksamtal kring texten. Under boksamtalet får eleven berätta handlingen om texten, ta upp eventuella saker som den inte förstått osv.

Deltagare D berättar att eleverna använder sig av RT när de arbetar tillsammans med bokhunden. Eleven får ta hjälp av karaktärerna spågumman, reportern, konstnären, detektiven och cowboyn för att förstå texten. Eleven får då återberätta och förklara texten för bokhunden. Deltagare C svarar på frågan så här:

”För att få ett bra resultat tycker jag att lärarens planering gällande arbetets gång och målet med läsningen är viktig. Vi diskuterar alltid det vi läst från förra veckan så att eleven ska komma ihåg och sedan tar vi också upp vad de tror kommer att hända innan vi sätter igång att läsa. Vi tar upp olika situationer som sker i texten och diskuterar hur man själv skulle reagerat osv. Hur boksamtalet ser ut beror på vad jag som lärare har för erfarenhet och utbildning.”

Det finns många likheter i deltagarnas svar. Det som framträder tydligast ur deltagarnas svar är vikten av att tala om det man läst. Att man diskuterar texten, tar upp svårigheter och innehåll.

8.6 De negativa aspekterna gällande bokhunden

Att få fram negativa erfarenheter och åsikter från deltagarna är svårt. Deltagarna har en väldigt positiv inställning till bokhunden. Många av deltagarna har väldigt få anekdoter av den sämre sorten och vissa av dem har aldrig stött på något negativt. Deltagare B säger så här:

”Elever som tidigare vägrat samarbeta med lärare har helt plötsligt börjat öppna upp sig och blomma ut i sin läsning. Då är det svårt att hitta något negativt med anpassningen som bidrar till detta.”

Några av deltagarna berättar dock att det finns en stor okunnighet gällande bokhunden vilket i sig kan skapa en oro. En oro som är helt onödig då det finns tydliga riktlinjer kring bokhunden som anpassning säger deltagare A.

Deltagare D menar att en nackdel med bokhunden kan vara att den är begränsad och tillgängligheten blir därför svår. Eleverna som inte får träffa bokhunden kan tycka att det känns orättvist. De vill också läsa för bokhunden och kan ifrågasätta varför bara vissa elever får träffa den berättar deltagare A. Det går tyvärr inte att erbjuda alla elever detta hjälpmedel även om man skulle vilja det. Den ekonomiska biten ställer ofta till det. Bokhunden inte ligger i topp när

det gäller prioritering av anpassningar. När besparingar sker inom skolan är det ofta bokhunden som tas bort först. Bokhunden anses inte vara ett ”måste” menar deltagare E. Deltagare E berättar om en händelse där en elev tyvärr hamnade i kläm då bokhundens tjänster drogs in utan förvarning på grund av besparingar inom skolan:

”Eleven tydde sig väldigt mycket till bokhunden. När eleven fick reda på att bokhunden hade slutat arbeta på skolan blev den så ledsen att den vägrade komma till skolan.”

En annan negativ aspekt är att bokhunden inte orkar arbeta hur mycket som helst. Den måste också få tid för återhämtning. Om bokhunden eller föraren skulle bli sjuk så är det väldigt svårt att ersätta bokhunden med en ny berättar deltagare D. Deltagare B svarar så här:

”Den största nackdelen jag kan komma på är väl att den tid som hunden orkar arbeta är begränsad. Bokhunden hinner inte möta alla elever som är i behov av den.”

Aspekten kring allergier finns också alltid i fokus. Därför är det viktigt med tydliga riktlinjer så att det sköts på ett bra sätt menar deltagare D. Deltagare E nämner också att det är viktigt att man skickar in en ansökan hos jordbruksverket när man ska arbeta med bokhunden, allt för att processen verkligen ska gå rätt till. När man använder sig av en sådan här ovanlig anpassning som bokhunden är det oerhört viktigt att man följer alla riktlinjer som finns. Dels för elevens säkerhet men även för hundens. Deltagare A berättar hur de på hennes skola har en separat ingång till skolan, ett eget rum och städschema. Efter mötet med bokhunden tvättar eleven händerna innan den går tillbaka till sitt ordinarie klassrum.

Deltagare A berättar att det kan bli en kulturkrock gällande bokhunden, då alla inte ser på djur på samma sätt. Oavsett elevens bakgrund måste man alltid ha föräldrarnas tillåtelse innan man tar ett beslut gällande bokhunden. Både eleven och föräldern måste ge sitt godkännande innan eleven får träffa bokhunden.

8.7 Bokhundens positiva påverkan

Samtliga lärare beskriver att bokhundens insats inte bara påverkar elevens läsning utan även språket. Genom boksamtal och att få träna på att återberätta texter samt förklara saker utvecklar eleven sin verbala förmåga. Deltagare B berättar hur eleven också får utveckla sitt skrivande då den brevväxlar med bokhunden. Deltagare E berättar hur hon också haft användning av bokhunden inom matematiken och engelskan:

”Inom matematiken har bokhunden fått rulla en tärning. Antalet prickar har fått bestämma vilken uppgift det är som ska göras. Det kan vara allt ifrån spel till att arbeta i matematikboken. Inom engelskan har en elev fått läsa högt för bokhunden precis så som arbetsgängen går till när det gäller ämnet svenska.”

Samtliga deltagare säger att de sett en förbättring gällande elevers läsning. Deltagare D och E berättar även att de dokumenterat elevens prestationer innan och efter mötet med bokhunden.

Dokumentationen har bestått av klassiska tester där man räknat antal läsa ord per minut. Eleverna som deltagit i detta har då fått träffa bokhunden under en sju veckors period, tre dagar i veckan och alla elever höjde sina resultat. Man kunde se den positiva effekten hos alla elever, hos vissa var den mindre och andra större.

8.8 Sammanfattning av resultatet

Samtliga deltagare påpekar hur viktigt det är att hunden genomgår den utbildning som krävs för att en hund ska få titulera sig under namnet bokhund. Insatserna som ges via bokhunden grundar sig precis som andra anpassningar utifrån läroplanen. Det oerhört viktigt att alla riktlinjer följs, speciellt då hunden ska arbeta med barn. Enligt resultatet av denna studie verkar det som att bokhundens arbete och arbetsuppgifter ter sig rätt så lika runt om i landet.

Många av deltagarna menar att bokhunden oftast är den sista utvägen man tar till när en elev har problem med läsningen. Bokhunden bidrar till att elevens läslust ökar och att läsflytet blir bättre. Utifrån deltagarnas erfarenheter är det oftast elever som är i behov av särskilt stöd som får tillgång till bokhunden som anpassning. I vissa fall kan även elever som inte är i behov av särskilt stöd också få träffa bokhunden.

Samtliga deltagare tycker att de kan se en positiv utveckling när det gäller elevens läsutveckling. Deltagarna berättar också att det inte bara är läsutvecklingen hos eleven som blir bättre utan även skrivandet och det muntliga berättandet. I mötet med bokhunden får eleven öva på alla dessa förmågor.

Men det finns även problematik bakom denna anpassning. Eftersom bokhunden fortfarande är en ovanlig anpassning finns det mycket okunskap. Användningen av bokhunden som anpassning är begränsad. Det är få elever som får tillgång till bokhunden om man jämför med andra anpassningar.

9 Diskussion

I detta kapitel kommer metod och resultat att diskuteras. Under metoddiskussionen kommer styrkor och svagheter gällande insamlingen av data och analys att tas upp. I resultatdiskussionen kommer studiens resultat att diskuteras i förhållande till inledning, bakgrund, den tidigare forskningen samt det sociokulturella perspektivet.

9.1 Metoddiskussion

Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod i min studie. Fördelarna med denna metod är att man får en fördjupad förståelse inom ämnet. Nackdelen med metoden är att den är tidskrävande (Stukát, 2011, s. 45). Vid en kvalitativ studie kan det vara svårt att nå hög reliabilitet. Intervjuareffekten speglar lätt av sig på den som intervjuas, vilket kan bidra till ett felaktigt resultat (Larsen, 2009, s. 25). Kihlström (2007, s. 27) skriver också om

intervjuareffekten och menar att man som intervjuare måste vara aktsam när man intervjuar. Eftersom jag känner till intervjuareffekten har jag den i åtanke under mina intervjuer. Pressen försvinner när den intervjuade inte sitter ansikte mot ansikte med intervjuaren. Så genom att hålla intervjuerna över telefon tycker jag att jag lyckades undvika den. Intervjuns validitet är hög eftersom intervjuaren har en stor chans att få informationen den behöver då möjligheten att gå in på djupet, ställa följdfrågor och reda ut missförstånd finns (Larsen, 2009, s. 80).

För att få fram svar på mina frågeställningar har jag intervjuat sex stycken lärare. Ju fler deltagare som deltar desto högre validitet får studien. Jag har gjort ett godtyckligt urval som Larsen (2009, s. 77) kallar det. Mina specifika kriterier för detta urval har varit att deltagarna ska vara lågstadielärare och arbeta med bokhunden som anpassning. Att genomföra en observation hade också varit intressant men tiden har inte funnits och de geografiska förhållandena har i detta fall varit för stora. Dock tycker jag ändå att jag fått fram tillräckligt med relevant material för att svara på studiens syfte samt frågeställningar.

Enligt vad forskningen och beprövad erfarenhet säger är bokhunden en stor tillgång inom skolan. Jag vill därför med hjälp av min studie ta reda på hur detta fungerar i praktiken. Syftet med min studie är att ta reda på vilka erfarenheter svensklärare har gällande bokhunden som anpassning för elever med lässvårigheter och utifrån dessa ska jag besvara studiens frågeställningar.

Innan genomförandet av intervjuerna har jag förberett mig genom att öva på att intervju, vilket Larsen (2009, s. 49) kallar för ett pilottest. Jag har även haft mina intervjufrågor (se bilaga 2) bredvid mig som stöd under tiden som intervjuerna pågick. Jag har inte stor erfarenhet av att intervju så därför har jag tagit till mig av tipsen som Larsen (2009, s. 84) ger, det vill säga att man har en plan och struktur över hur intervjuerna ska genomföras. Jag har använt mig av ostrukturerad intervju. Genom denna typ av intervju har jag fått till ett öppet samtal trots att jag haft förbestämda frågor. Poängen med denna typ av intervju är att frågorna ska finnas där som ett stöd (Stukat, 2011, s. 44; Larsen, 2009, s. 84).

Jag tycker att genomförandet av mina intervjuer gått bra och att jag fått en bredare och djupare bild än vad jag hade tidigare gällande bokhunden. Intervjuerna har varit öppna men samtidigt har vi lyckats hålla oss till ämnet. De förberedda frågorna bidrog till att vi höll oss till ämnets röda tråd. De intervjuade hade mycket att bidra med på varje fråga. Eftersom jag vill undvika att påverka deltagarna har jag försökt att vara så neutral som möjligt under samtalen. Jag har även undvikit ledande frågor. Jag har låtit deltagarna få säga sitt, prata till punkt och chans att tillägga någonting innan intervjun avslutades. I efterhand är jag nöjd med mitt val av intervju, ostrukturerad intervju passade bra för studiens ändamål.

För att inte gå miste om någon detalj och för att ha tillgång till materialet senare under analysprocessen har jag tagit till mig av råden som Kihlström (2007, s. 51) och Larsen (2009, s. 85) ger om att spela in intervjuerna. Nästa steg blir sedan att transkribera dem och därefter välja ut relevanta bitar som besvarar studiens syfte och frågeställningar.

9.2 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka vilka erfarenheter lärare i åk F-3 har gällande bokhunden som anpassning för elever med lässvårigheter ur ett svensksdidaktiskt perspektiv, samt hur detta fungerar i praktiken. Jag kan se många likheter i deltagarnas svar, svaren följer ett mönster. Jag kan även se många likheter mellan min studie och den litteratur som jag tagit del av inför detta arbete. Studiens resultat påminner mycket om vad bakgrunden samt den tidigare forskningen tar upp.

Enligt läroplanen ska alla elever ha rätt till möjligheten att utveckla sina läskunskaper men för att göra detta kan man behöva anpassa undervisningen (Skolverket, 2018, s. 9). Vad deltagarnas erfarenheter visar är det många elever i dagens skola som har lässvårigheter. Den informationen uppger även Skolverket (2012, s. 133). Det är skolans uppdrag att motverka detta så att eleven uppnår skolans mål och kunskapskrav och det kan göras genom anpassningar (Skolverket, 2014, s. 11). Efter att ha gjort denna studie har jag fått mer kunskap om denna unika anpassning.

Studiens första frågeställning är angående hur lärare motiverar användningen av en bokhund istället för andra likvärdiga anpassningar. Här menar deltagarna att det är oerhört viktigt att hundföraren erhåller den kompetensen som krävs för att bedöma om bokhunden är den rätta anpassningen eller inte. Samtliga deltagare belyser också hur viktig bokhundens utbildning är. För att en hund ska få arbeta inom skolan krävs det att den är utbildad så att den kan titulera sig under namnet bokhund.

Det finns många olika anpassningar att ta hjälp av inom skolan. Bokhunden är en av dessa anpassningar. Ehriander (2016, s. 46) skriver om hur bokhunden använts sedan 90-talet, i Sverige är den dock fortfarande relativt ny. Bokhunden är en ovanlig anpassning men förhoppningsvis kommer man i framtiden att allt oftare ta hjälp från djurassisterad pedagogik säger många av deltagarna. Bara under de senaste åren har efterfrågan om bokhunden och dess arbete ökat inom skolan. En orsak till detta är att resultatet efter användandet av bokhunden som anpassning visat sig ge en väldigt positiv påverkan på elevernas utveckling.

I dagens skola är många elever i behov av extra anpassningar och när de traditionella anpassningarna inte fungerar får bokhunden kliva in. När ingen annan anpassning fungerar väljer man att testa bokhunden. En sista utväg menar många av studiens deltagare. Samtliga deltagare i denna studie menar att i många fall fungerar inte någon annan anpassning förutom bokhunden. Många av deltagarna delar med sig av flera solskenshistorier där bokhunden varit den enda lösningen för vissa elever. Deltagarna vittnar om hur flera andra anpassningar prövats men att ingenting har fungerat. Skolan har trots många försök misslyckats att fullborda sitt uppdrag.

När bokhunden sätts in måste man precis som vid vilken annan anpassning som helst utgå från läroplanen. En av deltagarna påpekar också hur viktigt det är att man alltid har läroplanen i fokus speciellt när man arbetar med bokhunden så att denna anpassning framställs som seriös.

Behovet av anpassad undervisning ser olika ut från elev till elev. Orsakerna till elevers lässvårigheter kan vara många och att fastna i en ond cirkel är lätt hänt om man inte bryter mönstret. Taube (2007, s. 64) skriver att det viktigaste av allt är att eleven börjar läsa men för att göra detta krävs det att eleven har motivation. Bokhunden spelar därför en stor roll i detta och har mycket att bidra med. Att man valt just hunden är inte konstigt, hunden har flera passande egenskaper för just detta ändamål menar Ehriander (2016, s. 11). Den har även en historia till människan som sträcker sig långt tillbaka i tiden (Håkansson et al, 2008, s. 6).

De flesta av studiens deltagare arbetar med de lägre årskurserna men det finns undantagsfall. En av deltagarna berättar om en elev från högstadiet och som fortfarande inte fått rätt anpassning och då används bokhunden även där. Wengelin & Nilholm (2013, s. 121) skriver att ju tidigare undervisningen anpassas desto bättre, sannolikheten är då större att resultatet blir bättre. Detta tänkesätt försöker man även ha när det gäller bokhunden och därför är det vanligare att yngre elever får ta del av anpassningen.

Studiens andra frågeställning är vilka erfarenheter lärare har gällande bokhundens påverkan på läsutvecklingen hos elever med lässvårigheter. Studiens deltagare har främst en sak gemensamt och det är hur positiva alla är kring denna anpassning. De menar att bokhunden utför ett arbete som inte går att ersätta via mänsklig väg. Deltagarna berättar om hur bokhunden bidragit till att elevers motivation höjts, elevers självförtroende förbättrats, elever fått läslust och så vidare. Bokhundens arbete har en stor positiv påverkan på de berörda eleverna. Bokhunden kan snabbt ge eleverna den bekräftelse som de är i behov av, en bekräftelse som eleverna saknar från den ordinarie undervisningen. Elevernas självförtroende höjs och därmed även deras läslust och läsförmåga. Ehriander (2016, s. 12) skriver att bokhundens främsta egenskaper att den lyssnar, den ställer inga krav på eleven, den dömer inte och viktigast av allt bidrar den till att göra eleven till en bättre läsare.

För att bli en bra läsare krävs det att man använder sig av lässtrategier och med det menar man det läsaren gör med texten för att förstå den (Skolverket, 2017, s. 10). Några av deltagarna berättar att elevernas automatisering av läsningen förbättras, likaså deras läsrytm. Några av deltagarna berättar hur eleverna får använda sig av RT modellen som Westlund (2012, s. 95) beskriver. Där får bokhunden hjälpa till att synliggöra de fyra olika karaktärerna genom hundförarens röst. En annan deltagare menar att eleverna utvecklar förmågan att samtala om texten. Genom boksamtal skapas en djupare förståelse av det eleven läst, utbytet av erfarenheter och tankar kring texten bidrar till en ökad läsförståelse (Chambers, 2014, s. 220). Dock spelar den mänskliga faktorn en stor roll för att den här anpassningen ska vara möjlig att utföra. Vilket går att relatera till det sociokulturella perspektivet.

Studien utgår från det sociokulturella perspektivet. Samspel och kommunikation är två centrala begrepp inom detta perspektiv. Inom det sociokulturella perspektivet menar man att människor utvecklas genom samspel och kommunikation med omvärlden (Säljö, 2010, s. 67). Enligt mig ingår också djur i omvärlden och i detta fall hundar. Dessa begrepp är relevanta när man diskuterar bokhunden som anpassning. Samspelet som sker mellan bokhund och elev har en stor betydelse. I många fall klarar inte eleven av att läsa på egen hand men i ett gott samspel med bokhunden kan eleven utveckla denna förmåga. Kommunikation är också ett viktigt begrepp inom det sociokulturella perspektivet (Säljö, 2010, s.115). I detta sammanhang blir hundföraren ett redskap för att den verbala kommunikationen ska vara möjlig. Genom samspel och kommunikation ges det ständigt nya möjligheter till att resonera och tänka på. Idéer och erfarenheter utbyts och på så vis går utvecklingen framåt (Säljö, 2010, s.115).

10 Avslutande diskussion

Efter att ha genomfört denna studie har jag funnit många likheter mellan mitt resultat och den tidigare forskningen samt bakgrunden när det gäller bokhunden som anpassning och dess användning inom skolan. Även om forskningen tyder på att ökningen av elevernas läskunskaper inte skiljer sig särskilt mycket efter användandet av bokhunden så är deltagarna ändå väldigt hoppfulla. Deltagarnas åsikter och erfarenheter är mycket positiva och de menar att det finns många fördelar med bokhunden.

Likt den tidigare forskningen beskriver även deltagarna i denna studie många fördelar som finns med anpassningen. Förutom fördelarna som kan ses ur ett svensksdidaktiskt perspektiv, det vill säga att elevens läsflyt och automatisering förbättras finns det också många andra fördelar med anpassningen. En annan viktigt fördel med bokhunden är att den bidrar till att eleven får en positivare attityd, vilket i sin tur påverkar inställningen till andra ämnen samt skolan i allmänhet.

Det finns svårigheter med anpassningen men utifrån det deltagarna berättar om sina erfarenheter så är de hanterbara. Det största orosmomentet är okunskapen som finns gällande bokhunden och det är något som samtliga vill förändra. Genom att sprida kunskap om bokhundens arbete kan denna förändring ske menar deltagarna. Att ämnet belys precis som det görs i detta examensarbete tycker alla deltagare är mycket glädjande.

11 Förslag till vidare forskning

Det hade varit intressant att få att observera en grupp antal elever, både före och efter användningen av bokhunden samt att jämföra dessa resultat med en referensgrupp som inte fått tillgång till bokhund.

12 Referenslista

- Bassette, L., & Taber-Doughty, T. (2016). Analysis of an Animal-Assisted Reading Intervention for Young Adolescents with Emotional/Behavioral Disabilities. *Research in Middle Level Education*, s. 5-18. Hämtad: 2018-11-27
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19404476.2016.1138728#aHR0cHM6Ly93d3cu dGFuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8xOTQwNDQ3Ni4yMDE2LjE xMzg3Mjg/bmVIZEFjY2Vzcz10cnVlQEBAMA>
- Björkdahl Ordell, S. (2007). Etik. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Bradley, J. (2013). An Investigation of the Effects of a Facility Dog on Student Learning and the Learning Environment. *ProQuest Dissertations Publishing*, s. 1-80. Hämtad: 2018-11-27
<https://search-proquest-com.www.bibproxy.du.se/docview/1317660895?pq-origsite=summon>
- Chambers, A. (2014). *Böcker inom och omkring oss*. Stockholm: Gilla böcker.
- Ehriander, H. (2016). *Bokhunden: och en och annan läshund*. Lund: BTJ.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2014). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Franicis, A. (2009). Thursdays with MacGyver. *Children and Libraries*, s. 51. Hämtad: 2018-11-28
https://literacyandanimaltherapy.weebly.com/uploads/3/0/8/1/30815075/thursdays_with_macgyver.pdf
- Fredriksson, U. & Taube, K. (2012). *Läsning, läsvanor och läsundersökningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Hjörne, E. & Säljö, R. (2012). *Att platsa i en skola för alla: elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Håkansson, M., P. Karlsson, C., Sallander, M. & Henriksson, G. (2008). Husdjur och folkhälsa. *Vårdhundskolans hemsida*, s. 6-14. Hämtad: 2018-11-21
<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Hakansson%20Husdjur%20och%20folkhalsa.pdf>
- Kihlström, S. (2007). Intervju som redskap. I Dimenäs, J. *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.

Kihlström, S. (2007). Observation som redskap. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm.

Kropp, J. & Shupp, M. (2017). Review of the Research: Are Therapy Dogs in Classrooms Beneficial? *Public Policy*, s. 1-16. Hämtad: 2018-11-27
<http://forumonpublicpolicy.com/wp-content/uploads/2018/02/Final-Draft-Kropp-and-Shupp.pdf>

Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Stockholm: Natur & kultur.

Larsen, A. K. (2009). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerup Utbildning AB.

Linder, D., Mueller, M., Gibbs, D., Alper, J. & Freeman, L. (2017). Effects of an Animal-Assisted Intervention on Reading Skills and Attitudes in Second Grade Students. *Early Childhood Education Journal*, s. 324-327. Hämtad: 2018-11-27
<https://link-springer-com.www.bibproxy.du.se/article/10.1007%2Fs10643-017-0862-x>

Lindqvist, G. & Rodell, A. (2015). *Stöd och anpassningar. Att organisera särskilda insatser*. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Manimalsrapporten. (2009). Manimalis. Stockholm. Hämtad: 2018-11-28
<http://manimalis.com/wp-content/uploads/2014/03/Manimalisrapporten-2009.pdf>

Nilholm, C. (2018). Negativ självbild blir ett hinder för ungas läsframgång. Skolverket. Hämtad: 2018-11-22
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/negativ-sjalvbild-blir-ett-hinder-for-ungas-lasframgang>

Reichenberg, M. (2014). *Vägar till läsförståelse: texten, läsaren, samtalet*. Stockholm: Natur & kultur.

Rienecker, L. & Stray Jørgensen, P. (2018). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber.

Skolinspektionen (2014). *Kunskapsöversikt - Kvalitetsgranskning av ämnet svenska i årskurs 4-6*. Hämtad: 2018-11-19
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/01-inspektion/kvalitetsgranskning/svenska-2015/kunskapsoversikt-svenska-2015.pdf>

Skolinspektionen (2016). *Skolans arbete med extra anpassningar – kvalitetsgranskningsrapport*. Hämtad: 2018-11-23
<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/extra-anpassningar/skolans-arbete-med-extra-anpassningar.pdf>

Skollagen (2010:800). Hämtad: 2018-12-19

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverket (2012). Hämtad: 2018-11-22

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3126.pdf?k=3126

Skolverket (2014). *Allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Hämtad: 2018-11-20

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=3299>

Skolverket (2017). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska (reviderad 2017) [Elektronisk resurs]*. (2017). Hämtad: 2018-12-14

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3808.pdf?k=3808 Stockholm: Skolverket

Skolverket (2018). *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018*. Stockholm: Skolverket.

Stensson, B. (2006). *Mellan raderna. Strategier för en tolkande läsundervisning*. Göteborg: Daidalos AB.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Säljö, R. (2010). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.

Säljö, R. (2015). *Lärande: En introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerups.

Taube, K. (2007). *Läsinlärning och självförtroende: psykologiska teorier, empiriska undersökningar och pedagogiska konsekvenser*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Thurén, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Treat, W. (2013). Animal-Assisted Literacy Instruction for Students With Identified Learning Disabilities: Examining the Effects of Incorporating a Therapy Dog into Guided Oral Reading Sessions. *ProQuest Dissertations Publishing*, s. 6-187. Hämtad: 2018-11-27

<https://search-proquest-com.www.bibproxy.du.se/docview/1461459605?pq-origsite=summon>

Uvnäs Moberg, K. (2009). *Närhetens hormon: oxytocinets roll i relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Hämtad: 2018-12-25

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wengelin, Å. & Nilholm, C. (2013). *Att ha eller sakna verktyg: om möjligheter och svårigheter att läsa och skriva*. Lund: Studentlitteratur.

Westlund, Barbro (2012). *Att undervisa i läsförståelse: lässtrategier och studieteknik*. Stockholm: Natur & kultur.

Zents, C., Fisk, A. & Lauback, C. (2016). Paws for Intervention: Perceptions About the Use of Dogs in Schools. *Journal of Creativity in Mental Health*, s. 84-95. Hämtad: 2018-11-27
<https://www-tandfonline-com.www.bibproxy.du.se/doi/abs/10.1080/15401383.2016.1189371#aHR0cHM6Ly93d3ctdGFuZGZvbmxpbmUtY29tLnd3dy5iaWJwcm94eS5kdS5zZS9kb2kvcGRmLzEwLjEwODAvMTU0MDEzODMuMjAxNi4xMTg5MzcwP25lZWRYBY2Nlc3M9dHJlZUBAQDA>

HÖGSKOLAN
DALARNA

Bilaga 1 – Informationsbrev

Bokhunden som anpassning inom skolan. - En studie om användningen av bokhunden som anpassning, en främjande anpassning för elever med lässvårigheter inom skolan.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Information om undersökning:

Syftet med denna studie är att undersöka vilka erfarenheter svensklärare har gällande bokhunden som anpassning för elever med lässvårigheter. Enligt forskning och beprövad erfarenhet och ur ett svenskdidaktiskt perspektiv är bokhunden en stor tillgång men hur fungerar denna metod i praktiken? Studien tar upp bokhundens historia samt roll inom skolan. Jag vill göra denna studie för att belysa denna anpassning samt belysa fördelarna med den.

Relevant material för denna studie kommer att samlas in via intervjuer. Det insamlade materialet kommer endast att användas för denna undersökning och makuleras när arbetet är genomfört. Jag har gjort ett urval när det kommer till val av deltagare i denna studie. Krav för delta är att du är utbildad lärare inom lågstadiet samt att du har erfarenhet av bokhundens arbete.

Du kommer att vara anonym under hela arbetet och ingenstans kommer det att framgå vem som intervjuats eller i vilken skola detta gjorts. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna. Efter godkänt arbete kommer uppsatsen även att publiceras i det digitala vetenskapliga arkivet, DiVa.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

2019-01-21 Jönköping
Zandra Åsenlund, student
h15zanas@du.se

2019-01-21 Högskolan Dalarna
Sara Nittve, handledare
sni@du.se

Tack för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Zandra Åsenlund
Grundlärarprogrammet

Bilaga 2 – Intervjufrågor om bokhunden

Intervju om lärares erfarenheter, tankar och omgivningens uppfattning gällande bokhundens arbete inom skolan.

”Syftet med denna studie är att undersöka vilka erfarenheter svensklärare har gällande bokhunden som anpassning för elever med lässvårigheter. Enligt forskning och beprövad erfarenhet och ur ett svenskdidaktiskt perspektiv är bokhunden en stor tillgång men hur fungerar denna anpassning i praktiken?”

- 1. Jag vill gärna veta mer om dig: Vad har du för utbildning? Vart arbetar du? Hur länge har du arbetat med bokhunden?**
- 2. Jag vill gärna veta mer om bokhunden som du arbetar tillsammans med. Har den någon utbildning och vilken i så fall? Hur länge har den arbetat inom detta?**
- 3. Vilka elever är det som får träffa bokhunden? Hur väljs dessa elever ut?**
- 4. När och hur vet läraren att en bokhund ska användas och inte något annat hjälpmedel?**
- 5. Hur går det till när bokhunden arbetar? Hur fungerar det i praktiken? Hur ser mötet mellan bokhunden och elev ut? Hur lång tid tar ett arbetspass? Osv.**
- 6. Hur uppfattar du att eleverna upplever läsningen tillsammans med bokhunden?**
- 7. Beskriv de främsta skillnaderna hos eleverna innan och efter mötet med bokhunden? Har läsintresset/läsförmågan förändrats något?**
- 8. Utvecklar eleven någon lässtrategi med hjälp av bokhunden?**
- 9. Vilka erfarenheter har du gällande arbetet med bokhunden? Positiva och negativa? För- och nackdelar?**
- 10. Vad har vårdnadshavare och annan personal för åsikter kring bokhunden? Vilka är reaktionerna? Positiva och negativa?**

- 11. Har du stött på något problem under tidens gång när du arbetat med bokhunden?
Allergier? Husträdsla hos elever? Fördomar från vuxna?**
- 12. Hur tror du att bokhundens framtid ser ut?**
- 13. Finns det någonting som du vill tillägga gällande bokhunden?**